Obsah

Předmluva 11

Stručný historický úvod k fyzikálním vyšetřovacím metodám *(L. Chrobák)* 12

1 Nemoc, příznaky, průběh a prognóza *(L. Chrobák)* 13

2 Postup při vyšetření nemocného 15

2.1 Anamnéza *(L. Chrobák)* 15
2.1.1 Osobní data 17
2.1.2 Současné obtíže 17
2.1.3 Rodinná anamnéza 17
2.1.4 Osobní anamnéza 17
2.1.5 Pracovní a sociální anamnéza 19

2.2 Základní fyzikální vyšetřovací metody *(L. Chrobák)* 22
2.2.1 Pohled 22
2.2.2 Pohmat 22
2.2.3 Poklep 22
2.2.4 Poslech 24
2.2.5 Vyšetření pomocí čichu 24

2.3 Vyšetření celkového stavu nemocného *(J. Baštecký, L. Chrobák)* 25
2.3.1 Vědomí 25
2.3.2 Poloha 26
2.3.3 Postoj a chůze 26
2.3.4 Abnormální pohyby 27
2.3.5 Habitus 27
2.3.6 Změny hlasu a poruchy řeči 28
2.3.7 Kůže 28
2.3.7.1 Barva kůže 28
2.3.7.2 Kožní exantémy 30
2.3.7.3 Patologické kožní útvary a jizvy 31
2.3.7.4 Krvácení do kůže 31
2.3.7.5 Vlhkost kůže 31
2.3.7.6 Napětí (turgor) kůže 31
2.3.8 Otok 32
2.3.9 Kožní adnexa 33
2.3.9.1 Změny ochlupení 33
2.3.9.2 Změny nehtů 33
2.3.10 Tělesná teplota 33

3 Vyšetření hlavy *(J. Baštecký, T. Gral)* 37

3.1 Vyšetření lebky 37
3.1.1 Vyšetření lebky pohledem 37
3.1.2 Vyšetření lebky poklepem a pohmatem 38
3.1.3 Vyšetření lebky poslechem 38

3.2 Vyšetření očí 39

3.3 Vyšetření nosu 41
3.4 Vyšetření rtů a dutiny ústní 41
3.5 Vyšetření uší 43

4 Vyšetření krku *(J. Baštecký)* **45**
4.1 Vyšetření arterií 45
4.2 Vyšetření krčních žil 45
4.3 Vyšetření mízních uzlin 46
4.4 Vyšetření štítné žlázy *(R. Lomský)* 46

5 Vyšetření hrudníku *(L. Chrobák)* **49**
5.1 Vyšetření hrudníku pohledem 50
5.1.1 Abnormální a patologické tvary hrudníku 50
5.1.2 Dýchací pohyby 50
5.1.3 Vyšetření prsů 52
5.2 Vyšetření hrudníku pohmatem 53
5.2.1 Hrudní chvění 53
5.2.2 Pleurální tření 53
5.3 Vyšetření hrudníku poklepem 54
5.3.1 Srovnávací poklep 54
5.3.2 Topografický poklep 54
5.3.3 Poklepové změny nad plícemi 58
5.4 Vyšetření plic poslechem 58
5.4.1 Dýchací šelesty 59
5.4.1.1 Sklípkové dýchání 59
5.4.1.2 Trubicové dýchání 59
5.4.2 Změny dýchacích šelestů 59
5.4.2.1 Patologické sklípkové dýchání 59
5.4.2.2 Patologické trubicové dýchání 60
5.4.3 Vedlejší dýchací šelesty 61
5.4.3.1 Suché chropy 61
5.4.3.2 Vlhké chropy 61
5.4.3.3 Třaskání 61
5.4.3.4 Stridor 62
5.4.3.5 Třecí pleurální šelest 62
5.4.4 Poslech hrudního hlasu 62

6 Plicní syndromy *(L. Chrobák)* **65**
6.1 Syndrom bronchiální obstrukce 65
6.2 Bronchiektatický syndrom 65
6.3 Syndrom zahuštění plicní tkáně 66
6.3.1 Pneumonie 66
6.3.2 Plicní infarkt 66
6.3.3 Atelektáza 67
6.4 Dutinový syndrom 67
6.5 Syndrom zmenšeného objemu plic 67
6.6 Syndrom zvětšeného objemu plic 68

6.7 Fluidotorax (syndrom přítomnosti tekutiny v pohrudniční dutině, pleuritický syndrom) . . . 69
6.8 Pneumotorax (syndrom přítomnosti vzduchu v pohrudniční dutině) . . . 69
6.9 Fluidopneumotorax (sydrom současné přítomnosti tekutiny a vzduchu v pleurální dutině) . . . 70
6.10 Mediastinální syndrom . . . 70
6.11 Hlavní příznaky plicních onemocnění . . . 72
6.11.1 Dušnost . . . 72
6.11.2 Kašel . . . 73
6.11.3 Krvácení z plic (hemoptýza a hemoptoe) . . . 74
6.11.4 Bolesti na hrudi . . . 75
6.11.5 Cyanóza . . . 75

7 Vyšetření srdce *(J. Kvasnička)* . . . **77**
7.1 Vyšetření srdce pohledem . . . 77
7.2 Vyšetření srdce pohmatem . . . 77
7.3 Vyšetření srdce poslechem . . . 80
7.3.1 Poslechové oblasti chlopní . . . 80
7.3.2 Srdeční ozvy . . . 81
7.3.2.1 Prvá ozva . . . 81
7.3.2.2 Druhá ozva . . . 82
7.3.2.3 Třetí ozva . . . 84
7.3.2.4 Čtvrtá ozva . . . 85
7.3.3 Cval . . . 86
7.3.4 Přídatné srdeční zvuky . . . 87
7.3.4.1 Diastolické otevírací klapnutí mitrální chlopně ("opening snap") . . . 87
7.3.4.2 Časné systolické klapnutí ("systolický klik") . . . 88
7.3.4.3 Pozdní systolické klapnutí . . . 89
7.3.5 Šelesty . . . 89
7.3.5.1 Systolické šelesty . . . 90
7.3.5.2 Diastolické šelesty . . . 93
7.3.5.3 Kontinuální šelesty . . . 96
7.3.5.4 Extrakardiální šelesty . . . 97
7.3.6 Diferenciálnědiagnostické manévry při poslechu . . . 97
7.4 Vyšetření krevního tlaku . . . 99
7.4.1 Pulsus paradoxus . . . 100
7.4.2 Pulsus alternans . . . 100
7.5 Vyšetření pulzu . . . 101
7.5.1 Pulzový tlak (tlaková amplituda) . . . 101
7.5.2 Objem hmatného pulzu na arteria radialis . . . 102
7.5.3 Tvar pulzové křivky na arteria carotis . . . 102
7.5.4 "Kapilární pulz" (Quinckeho příznak) . . . 102
7.6 Fyzikální nálezy u nejčastějších chlopenních a zkratových vad v dospělosti . . . 103
7.6.1 Zúžení levého žilního ústí (mitrální stenóza) . . . 104
7.6.2 Nedomykavost levého žilního ústí (mitrální insuficience) . . . 105

7.6.3 Kombinovaná mitrální vada (stenóza a insuficience) . . . 106
7.6.4 Zúžení levého tepenného ústí (aortální stenóza) . . . 106
7.6.5 Nedomykavost levého tepenného ústí (aortální insuficience) . . . 106
7.6.6 Kombinovaná aortální vada (stenóza a nedomykavost) . . . 107
7.6.7 Nedomykavost trojcípé chlopně (trikuspidální insuficience) . . . 108
7.6.8 Defekt septa síní (defectus septi secundi) . . . 108
7.6.9 Eisenmengerův syndrom . . . 109
7.6.10 Defekt septa komor . . . 109
7.6.11 Otevřená Botallova dučej . . . 110
7.6.12 Zúžení pulmonálního ústí (valvulární stenóza plicnice) . . . 110
7.6.13 Koarktace aorty . . . 111
7.7 Hlavní příznaky srdečních onemocnění . . . 111
7.7.1 Bolest . . . 111
7.7.2 Dušnost . . . 113
7.7.3 Palpitace . . . 114
7.7.4 Synkopa . . . 114
7.7.5 Cyanóza . . . 115
7.7.6 Systémový edém . . . 115
7.7.7 Hemoptýza a hemoptoe . . . 116

8 Vyšetření břicha *(V. Nerad)* . . . **117**
8.1 Rozdělení břicha na oblasti . . . 117
8.2 Vyšetření břicha pohledem . . . 118
8.3 Vyšetření břicha pohmatem . . . 120
8.4 Vyšetření břicha poklepem . . . 123
8.5 Vyšetření břicha poslechem . . . 125
8.6 Vyšetření per rectum . . . 125
8.7 Hlavní příznaky onemocnění jícnu . . . 126
8.8 Žaludeční a střevní dyspepsie . . . 126
8.9 Bolesti břicha . . . 127
8.9.1 Některé základní pojmy klasifikace bolestí a obtíží v břiše . . . 128
8.9.2 Patofyziologické syndromy břišní bolesti . . . 129
8.10 Meteorismus . . . 132
8.11 Krvácení do gastrointestinálního traktu . . . 132
8.12 Posouzení zvratků . . . 133
8.13 Poruchy rytmu stolice . . . 133
8.14 Vyšetření stolice . . . 134
8.15 Vyšetření ascitu . . . 134

9 Vyšetření jater *(V. Skaunic)* . . . **137**
9.1 Anatomické uložení jater . . . 137
9.2 Vyšetření jater pohledem . . . 137
9.3 Vyšetření jater pohmatem . . . 137
9.4 Vyšetření jater poklepem . . . 139
9.5 Vyšetření jater poslechem . . . 139

9.6 Závěrečné poznámky k fyzikálnímu vyšetření jater 140
9.7 Hlavní příznaky onemocnění jater 142
9.7.1 Žloutenka 142
9.7.2 Portální hypertenze 144
9.7.3 Portosystémová encefalopatie 144
9.7.4 Ascites 145
9.7.5 Dyspepsie a bolest u chorob jater 145

10 Vyšetření žlučníku *(V. Skaunic)* **147**
10.1 Anatomické uložení žlučníku 147
10.2 Vyšetření žlučníku pohmatem 147
10.3 Žlučníková kolika 148
10.4 Dyspepsie 148

11 Vyšetření sleziny *(V. Skaunic)* **149**
11.1 Anatomické uložení sleziny 149
11.2 Vyšetření sleziny pohledem 149
11.3 Vyšetření sleziny pohmatem 149
11.4 Vyšetření sleziny poklepem 151
11.5 Vyšetření sleziny poslechem 151
11.6 Obtíže při fyzikálním vyšetření sleziny 152
11.7 Splenomegalie 152

12 Vyšetření urogenitálního systému *(T. Gral)* **153**
12.1 Anatomické uložení ledvin 153
12.2 Vyšetření ledvin 153
12.3 Vyšetření močového měchýře 154
12.4 Nejčastější příznaky onemocnění močového ústrojí 155
12.5 Vyšetření zevního pohlavního ústrojí a močové trubice 157

13 Vyšetření pohybového systému *(V. Krupař)* **159**
13.1 Vyšetření kloubů 159
13.2 Vyšetření páteře 164
13.3 Vyšetření měkkých tkání lokomočního systému 169

14 Vyšetření obvodových cév *(L. Vodičková)* **171**
14.1 Vyšetření tepen 171
14.1.1 Anamnéza 171
14.1.2 Vyšetření tepen pohledem 172
14.1.3 Vyšetření tepen pohmatem 172
14.1.4 Vyšetření tepen poslechem 173
14.1.5 Funkční vyšetření tepenného systému 173
14.1.6 Akutní tepenné uzávěry 175
14.1.7 Syndromy horní hrudní apertury 175
14.2 Vyšetření žil 175
14.2.1 Anamnéza 176
14.2.2 Vyšetření žil pohledem 176

14.2.3 Vyšetření žil pohmatem 176
14.2.4 Vyšetření žil poklepem 177
14.2.5 Vyšetření žil poslechem 177
14.2.6 Funkční vyšetření žilního systému 177
14.2.7 Tromboflebitida 179
14.2.8 Žilní trombóza 179
14.2.9 Chronická žilní insuficience 181

15 Vyšetření mízních uzlin *(L. Chrobák)* **183**

16 Formulace normálního fyzikálního nálezu *(L. Chrobák)* **185**

Seznam autorů, syndromů, symptomů a chorob **187**

Doporučená literatura **190**

Rejstřík **191**